

„Vukovar u očima stranaca“

Autor: Dušan Velimirović

Grad Vukovar je prema poslednjem popisu stanovništva izgubio 4 508 stanovnika za samo jednu deceniju. Tako je sa 27 683 stanovnika grad pao na 23 175, a Vukovarsko-sremska županija bilježi procentualno najveći pad stanovništva u Hrvatskoj - izgubila je čak 20,28 odsto stanovnika i time je sa 179 521 stanovnika pala na 143 113. Dok se očito mnogi sele iz Vukovara u potrazi za boljim životom, ima i primera da stranci dolaze u Vukovar, a nekima od njih Vukovar je upravo deo potrage za boljim životom.

Mlade aktivistkinje **Noemie Sublin** iz Francuske, kao i **Ines Tavares** i **Joana de Almeida** iz Portugala došle su u Vukovar kao deo volonterske mreže Evropske snage solidarnosti.

Studentkinja menadžmenta Noemie (21) u Vukovar je došla sa severa Francuske, iz gradića Countances koji se nalazi u Normandiji. Trenutno volontira u Mirovnoj grupi mladih „Dunav“, a kako je u trenutku vođenja ovog razgovora na istoku Hrvatske boravila tek nekoliko dana, želeli smo da saznamo njene prve utiske o gradu. Zatekli smo je u razgovoru sa kolegama iz udruge u kojoj volontira.

- Kada sam birala gde ću volontirati, odlučivala sam prvenstveno o organizaciji, a ne o lokaciji, a kako je Vukovar malo mesto, kao i grad u kojem živim, za mene je savršen. Pre samog dolaska malo sam istraživala i saznala da je grad bio poprište ratnih sukoba 1991. godine. Na Guglu sam tražila fotografije grada kako bih znala gde dolazim – govori Noemie o svojim predznanjima o Vukovaru.

Neposredno nakon dolaska oduševilo ju je što je Vukovar grad bogate istorije, ali je odmah primetila uticaj rata na lokalnim zgradama.

- Osim ruševina, videla sam i mnogo šaroliko ofarbanih zgrada što mi je prelepo jer toga nema u mom mestu. Posebno mi se sviđaju ružičaste i narandžaste građevine, dok su kod nas uglavnom bele i jednolične.

Noemie je prethodno već obišla Poljsku, Litvaniju i Estoniju:

- U ove tri države posetila sam nekoliko memorijalnih centara tako da sam već navikla na mesta sa velikom ratnom istorijom kao što je ima i Vukovar. Nema mnogo razlika između tih država i Hrvatske, a najveća je sličnost u arhitekturi. Takođe, ljudi ovde i u Poljskoj su slični po tome što mi se čine veoma prijateljski nastrojeni, dok u Litvaniji i Estoniji nisam upoznala mnogo lokalaca.

Što se tiče života u Vukovaru, Noemi kaže da je obišla poneke lokalne klubove i barove te ima i nekoliko zamerki.

- Da mogu nešto menjati ovde, dodala bih diskoteka i barova kao i sportskih terena jer je to veoma važno za nas mlade.

Za razliku od Noemi koja kaže da ipak ne ne bi mogla trajno živeti u Vukovaru, mlade Portugalke Ines (21) i Joanna (21) ne bi imale ništa protiv mada im je preseljenje iz okoline Lisabona u maleni Vukovar donelo kulturološki šok. Nakon završetka srednje škole, odlučile su da volontiraju do odlaska na fakultet pa ih je put naveo na PRONI. Ova nevladina, neprofitna organizacija od 1998. godine je

usmerena na rad sa mladima i rad u zajednici te funkcioniše na nivou međusektorske saradnje sa lokalnim ustanovama.

Devojke su takođe došle preko programa Evropske snage solidarnosti, a u Vukovaru će provesti ukupno godinu dana, od čega im je polovina već prošla. Koordinator iz PRONI-ja obezbedili su im volontiranje u Osnovnoj školi „Josipa Matoša“ u Vukovaru, u direktnom radu sa decom sa poteškoćama u razvoju.

Ines i Joanna su na razgovor došle nakon redovnog pohađanja nastave hrvatskog jezika, ali i rada u PRONI-jevoj kancelariji gde su imale zadatak da pripreme informativne materijale o prevenciji zavisnosti među decom i mladima. Odmah su nam rekle kako im se grad svideo na prvi pogled.

- Ovo mi je prvi put da sam daleko od kuće. Pre dolaska sam se informirala o gradu jer sam znala samo nešto generalno o Hrvatskoj i primorju. Naučila sam ponešto o istoriji jer to nismo učili u školi. Prvi utisak mi je bio da je grad prilično miran i da ima mnogo prirode. Omiljeni nam je hobi šetanje uz reku. Ljudi su veoma dobri, a interesantno je kako su gostoljubivi, posebno kada primete da neko nije odavde. Odmah žele da razgovaraju. Lako je upoznati nove ljude jer su otvoreni prema svima – priča Ines koja je u Vukovar došla nešto pre Joanne pa je prenela koleginici svoje utiske.

- I meni se sviđa što je veoma mirno i što su ljudi dobri i odmah će vam pomoći ako zatreba. Sviđa mi se što ima mesta i organizacija poput PRONI-ja gde možemo otići kada želimo nešto da naučimo ili ako nam treba prostora da predahnemo od obaveza – kaže Joanna.

Devojke nisu znale mnogo o ratu u Vukovaru, ali su kroz boravak u Hrvatskoj ponešto naučile.

Zanimljivo je da su kao prednost navele blizinu drugih gradova, što stranci često primete:

- Ukoliko ne bih da izađem u navečer u Vukovaru, mogu da odem, na primer, u Osijek. U Portugalu mi treba pola sata da stignem autom do prodavnice, a ovde za to vreme dođem do drugog grada – kaže Joanna i napominje da bi volela da se u klubovima u Vukovaru više pušta strana muzika.

Ines dodaje da je očekivala da neće biti najbolje prihvaćena u malom gradu, međutim doživela je sasvim drugačija iskustva. Zbog tamnopute boje kože ljudi je posmatraju sa zanimanjem, što joj je čak i simpatično.

- Često primetim da ljudi bulje u mene, ali znam da to nije ništa negativno i do sad sam se već navikla. Stalno me pitaju odakle dolazim jer naravno da se primeti da nisam odavde i to mi je sasvim u redu - zaključuje Ines svoj doživljaj Vukovara.

Isto kao i Noemi, Joanna i Ines, **dr. Charles David Tauber** (69) došao je privremeno u Vukovar. Još 1995. godine stigao je na šest nedelja kao mirovnjak, a tih šest nedelja traju i danas. Ovaj lekar zanimljive biografije predsednik je Koalicije za rad sa psihotraumom i za mir. Odrastao je u porodici jevrejskih imigranata u Brooklynu gde mu je jedan od komšija bio slavni Woody Allen. Aktivizmom je počeo da se bavi još 1966. godine. Dok je studirao na Reed koledžu u Oregonu, bio je jedan od aktivista koji su se našli na prvom Green Peace brodu. Već je tada bio upoznat sa problemima koje donose klimatske promene.

Nakon studiranja na Univerzitetu u holandskom Groningenu, započeo je sa aktivizmom u državama koje su prošle rat. Radio je kao lekar u Severnoj Irskoj, sarađivao je sa Amnesty Internationalom i Lekarima protiv atomskog rata gde je radio sa azilantima i izbeglicama. Obavljao je sve one poslove koje nisu želeli da rade holandski lekari i psiholozi. Taj posao ga je i doveo u Vukovar.

Ugurao nas je u svoj zgnusnut raspored jer trenutno iz svoje vukovarske kancelarije radi onlajn sa Ukrajincima koji proživljavaju ratne traume. Društvo su nam pravili terapijski psi Brandon i Bear.

- Kad je krenuo rat u Jugoslaviji, u Holandiji je bilo mnogo ovdašnjih izbeglica. Formirali smo projekat za njih. Prvi put sam došao na ovo područje 1993. godine pa opet 1994, ali tada sam obilazio ratne zone u Bosni i Hercegovini. Sledeće godine došao sam u Vukovar. Prvobitna ideja je bila da edukujemo ovdašnje profesionalce za rad sa ljudima koji se suočavaju sa ratnom traumom. Videli smo da ovde baš i nije bilo dovoljno profesionalaca pa smo odlučili da edukujemo obične građane kako bi mogli pomagati jedni drugima. Taj program smo razvili u Holandiji sa tamošnjim azilantima pa smo odlučili da ga primenimo i u Vukovaru mada su uslovi bili skroz drugačiji. Nismo imali novca, posao je na početku bio veoma zahtevan, vozio sam od sela do sela i radili smo sa grupama i za edukaciju i za terapiju. Sada moja koleginica radi uživo sa ljudima, dok ja radim onlajn sa ljudima širom sveta – počinje Charles priču o svom dolasku.

Kaže da ni sam ne zna šta ga je toliko dugo zadržalo u Vukovaru. Sebe opisuje kao pitbula koji kad nešto započne, grize do kraja, tako da i dalje radi isti posao koji je radio pre 27 godina.

Iako je živeo i radio u državama koje su prošle ratna dešavanja, dolazak u Vukovar i slike razaranja grada ostavile su na Charlesa poseban utisak.

- Bio sam šokiran. Niti jedna zgrada nije bila bez oštećenja, ali me je posebno šokiralo stanje ljudi. To je problem Vukovara i danas. Saniraju se vidljive materijalne štete, ali se još uvek slabo pruža psihološka pomoć. To je velika opasnost za budućnost, jer se trauma može preneti i na sledeće generacije. Postoji mnogo literature napisane na tu temu. Ako ne tretiraš traume kako treba, one ostaju zauvek, to znamo još iz primera Drugog svetskog rata.

Charles David Trauber, za razliku od ostalih sagovornika, ima širu sliku Vukovara pa je upoznat i sa stavovima političara koji i dalje šire međuetničku netrpeljivost.

- Političari igraju na kartu etničke pripadnosti, a ne rade na suživotu i pomirenju, i to je po meni jako loše. Da bi se promenilo sadašnje stanje, potrebno je da se krene od vrha. Osim političara, treba da sarađuju i druge uticajne institucije poput Crkve, a ne da idu jedni protiv drugih. Potrebno je da se skroz promene stavovi. Važno je da ljudi zajedno žive, druže se i slave praznike, da bude grad kakav je bio dok je tu živelo preko 20 različitih nacionalnosti. Mi u Vukovaru - kažem 'mi' jer se osećam pomalo kao Vukovarac - treba da imamo institut za pomirenje, koji bi radio na uspostavljanju mira – govori Tauber.

Prema zadnjem popisu stanovništva, Charles je jedan od petoro pripadnika jevrejskog naroda u Vukovaru. Sa Jevrejskom opštinom je 2000. godine pokušao da ponovo izgradi sinagogu nedaleko od samog centra grada, na mestu gde je nekad bila pa su je 1958. ondašnje vlasti srušile i prodale u delovima. Nije bilo dovoljno novca pa je projekat propao.

- Ponekad odem u Osijek i Beograd gde posećujem jevrejsku zajednicu. Osećam se kao religiozan čovek, ali ne upražnjavam baš verske rituale. Za mene su najvažniji poverenje i pomirenje, ljubav prema drugima, čak i prema neprijateljima. Pomaganje ljudima, to je moja religija - zaključuje dr. Charles David Tauber naš razgovor.

Ljudi su još kupovali karte na blagajni i polako ulazili na stadion, kad se u drugoj minuti fudbalske utakmice između ekipa Vukovar 91 i Orijent 1919 čulo oduševljenje navijača sa tribina. Gledaoci koji nisu uspeli na vreme da uđu na stadion bili su veoma razočarani jer nisu uspeli da vide novu majstoriju **Robina Gonzaleza** (24) koji je matirao golmana Orijeanta 1919.

Ovaj kolumbijski ofanzivac je u Vukovaru već tri godine i zavoleo je grad, a i grad njega. Za razliku od prethodnih sagovornika, doselio je zbog fudbalske karijere. U hrvatskom prvoligašu (drugi rang hrvatskog fudbala) prošao je i niže lige, a i u sadašnjoj je jedan od najboljih igrača.

Robina smo uhvatili nakon treninga. Rado daje izjave, a već je i navikao na medije. Kako govori španski, u razgovoru nam je pomagao njegov suigrač Kolumbijac koji dobro vlada engleskim jezikom. Kada smo pitali trenera ekipe kako se sporazumevaju, rekao je: „Gestikulacijama, svakako.” Ipak, uspesmo se mi nekako razumeti i popularni Robin nam je izneo svoje viđenje Vukovara.

- Sviđa mi se mesto jer je veoma mirno, za razliku od mog grada Kartagene gde je stalno buka. Imam i obožavaoce pa kada šetam gradom, ljudi me zaustavljaju i pozdravljaju. Ne bih ništa ovde menjao jer imam sve uslove da budem zadovoljan – zaključuje Robin naš kratki razgovor i nakon toga odlazi u svlačionicu da s trenerom i saigračima odradi završne dogovore pred utakmicu koju su sutra dan igrali protiv Dubrave te na kraju slavili rezultatom 1:0. Ovo je možda bila i jedna od poslednjih prilika da uspemo uhvatiti ovog momka u Vukovaru jer postoji šansa da ga neki bogatiji klub dovede u svoje redove i tako zaključi njegovu veoma uspešnu epizodu u ovom gradu.

Došli su iz različitih delova sveta, a put ih je naneo u Vukovar, grad koji se još uvek navikava na strance. Neki kažu da ne bi mogli dugo živeti u gradu na Dunavu i Vuki, nekima je idealan za život, dok su neki svoj boravak produžili na više od četvrt veka. Možda će upravo stranci biti ti koji će zameniti rupe popunjene odlaskom domaćeg stanovništva u druge krajeve.

Prilog je nastao u suradnji s Goethe-Institutom u sklopu projekta Media Incubator kojim Goethe-Instituti iz Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Rumunjske i Sjeverne Makedonije podupiru društveno odgovorno novinarstvo